

“GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER”

TÜRK TİCARET KANUNU DEĞİŐİRKEN LİMİTED ŞİRKETLER



Güran YAHYAOĞLU*

Giriş

Türk Ticaret Kanunu (TTK), küreselleşme ve yeni ticari ilişkiler karşısında yetersiz kalmış ve yeni bir Kanun yapılması ihtiyacı, çok belirgin hale gelmiştir. TBMM nezdinde kurulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Komisyonu'nca hazırlanan, tasarı Nisan 2007' de TBMM Adalet Komisyonuna ulaştırılmış olup, bugünlerde görüşülmektedir.

Hukuk uygulayıcısı olarak, sıklıkla karşılaştığımız sorulardan biri, ilk defa ticari faaliyete geçecek olan veya ticari faaliyetlerini geliştirmek isteyen girişimcilerin, ölkemizde faaliyet gösteren sermaye Şirketleri arasında sayıca en fazla olan limited Őirketlerle ilgilidir. Sorular, farklı sektörlerden gelse de, genelde benzerdir. Çoğunlukla aile Şirketi şeklinde ve iki ortaklı olarak kurulan limited Şirketlerin idaresinde ve 3. şahışlarla ilişkilerde sıklıkla sorunlar yaşanmaktadır.

TTK 'nda, limited Şirketlere ilişkin düzenlemeler olabildiğince detaylı düzenlenmiş olmakla birlikte, Şirket idarecilerinin kendilerine yarayacak bilgileri karmaşık mevzuatın içerisinden ayıklayıp sorunlarının cevaplarını net olarak bulamamaları çoğu kez mümkün olamamaktadır. Hukuk kavram ve terminolojisinin hukukçu olmayan girişimciler için yeterince açık olmaması, bunu daha da güçleştirmektedir. Amacımız, bir tür yol haritası olması amacıyla hazırlanmış olup, limited Şirketlere ilişkin temel bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

1. Genel Olarak

Limited Şirketler, TTK md. 503 - 556 arasında düzenlenmiştir. TTK md. 503 " İki veya daha fazla hakiki veya hükmi şahıs tarafından bir ticaret ünvanı altında kurulup, ortaklarının mesuliyeti, koymayı taahhüt ettikleri

* Avukat

sermaye ile mahdud ve esas sermayesi muayyen olan şirkete limited şirket denir.” demektedir. Düzenlemede açıkça belirtilmiş olmamakla birlikte, ortakların hepsi aynı anda gerçek veya tüzel kişi olabileceği gibi, bir kısmı gerçek, bir kısmı tüzel kişilerden oluşacak şekilde de kurulabilir. Şirket kurucularına “kurucu ortak”, sonradan bir kısım hisseyi devralan kimselere ise “ortak” denilmektedir.

Tüzel kişiler, amaç ve konuları elverdiği ölçüde limited şirketlere ortak olabilirler. Sermaye şirketleri, kamu kurum ve kuruluşları, dernek, vakıf ve kooperatifler ile sendikalar, meslek kuruluşları Bakanlar Kurulundan izin alan belediyelerle, il özel idareleri ile diğer yerel yönetim kuruluşları da limited şirket ortağı olabilirler. Bunun için tüzel kişinin ana sözleşmesinde veya yasada engelleyici bir hükmün bulunmaması gerekmektedir. Tüzel kişilerin yetkili yönetim organlarınca (limited şirketlerde ortaklar kurulunca ; anonim şirketlerde yönetim kurulunca) karar verilmesi durumunda, bir başka şirkete ortak olmaları mümkündür. Anonim şirketlerin ana sözleşmelerinde aksi yönde düzenleme varsa, yönetim kurulu yerine, genel kurulun bu doğrultuda alınmış kararı gereklidir.

Bir limited şirket ortağının, ortağı olduğu şirketle birlikte yeni bir limited şirket kurması da mümkündür. Ancak, bu gerçek kişinin, limited şirkette % 50’den fazla hisse sahibi olması veya “imtiyazlı ortak” statüsünde bulunması halinde, kanun koyucunun belirlediği hedefin muvazaa yoluyla dolandırıldığından bahisle şirketin feshi gerektiği ileri sürülebilir. Zira, kanun koyucunun, limited şirketlerin en az iki kişiyle kurulabileceği şeklindeki düzenlemesindeki amaç, en az iki ayrı iradenin tetabuk etmesi (belirli bir amaçta buluşmasıyla) dir. Bu nedenle, örneğimizde, görünüşte iki, ancak gerçekte tek bir iradeyle şirket kurulmuş olmaktadır. Ancak, yukarıda bahsi geçen tasarıda, tek pay sahipli anonim şirket ve tek ortaklı limited şirket kurulabilmesine dair düzenlemeler yer almaktadır. Tasarı, uygulamada yaşanan bu karmaşayı düzenlemeyi amaçlamaktadır. “Tek kişilik şirket” düzenlemesi, Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum çalışmalarının bir sonucudur. Tasarıya ilişkin görüşlerimiz, tebliğimizin sonuç kısmında yer almaktadır.

Limited şirketlerde ortak sayısı ikiden az olamayacağından, ölüm, vesayet altına alınma veya başkaca bir sebeple ortak sayısı bire inerse, uygun bir süre içinde bu eksiklik tamamlanamaz ise, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin talebiyle mahkemece şirketin feshine karar verilir. Böyle bir talep gelmediği takdirde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na bu husus re’sen nazara alınabilir. Buna rağmen eksiklik giderilmemiş ve şirket bir takım hukuki işlemler tesis etmişse, bu işlemlerin iptali için sonradan dava açılabilir. Bu hususa aykırı işlem yapanların şahsî hukukî sorumlulukları saklıdır.

Şirketle ticari ilişki kuracak gerçek ve tüzel 3. şahıslar, doğal olarak şirketin türü ile ortaklarının yetki ve sorumluluklarının kapsamını bilmek isterler. Limited şirketin tesis edeceği işlemlerden doğabilecek hukuki ve ticari ihtilafların çözüm yolunun tesbiti bakımından bu husus son derece önemlidir. Bu nedenle kanun koyucu, limited şirketin ünvanında, “limited şirket” ibaresinin ve bu ibareyle birlikte, ortaklığın maksat ve mevzuunu anlamaya yarar ibarelerin bulunmasını aramaktadır. Bu ibarelere ek olarak ünvanında, gerçek kişilerin ad ve soyadları da yazılabilir. Eğer ünvanında herhangi bir gerçek kişinin adı yoksa, limited şirket ünvanı “ Ltd.Şti.” kısa işletme adı olarak tescil edilebilir. Bu düzenlemeye aykırı olarak, Ltd. Şti kısaltması kullanılarak yapılan bir işlemin hükümsüzlüğünü ileri sürmek, şirketle işlemde bulunan 3. şahısların haklarına ihlal gelmemesi kaydıyla mümkün olduğu kanaatindeyiz.

Ticaret sicili nezdinde tescil edilen ünvanlar, ülke sınırları içinde koruma kapsamında olduğundan, seçilecek ünvanın evvelce, bir başka sicilde tescil edilmemiş olması gerekir. Tüzel kişiler, sicile tescil anından başlayarak hak ve fiil ehliyeti sahibi olur. Yapabilecekleri işlemlerin kapsam ve niteliği, şirket ana sözleşmesine bakılarak anlaşılır. Örneğin, ana sözleşmesinde “banka ve finans kuruluşlarından kredi almak” veya buna benzer bir ifade bulunmayan şirketlerin bankaya müracaatla faaliyetlerini geliştirmek için kredi talep etmeleri mümkün bulunmamaktadır. Zira, ana sözleşmesinde böyle bir düzenleme bulunmayan şirketin, kredi başvurusunda bulunma konusunda “ hukuki hakkı” bulunmamaktadır. Bu ve benzeri problemlerle karşılaşmamak bakımından şirketler ana sözleşmelerini düzenlerken, faaliyet alanlarını mümkün olduğunca geniş düzenlemek gayreti içerisindeyler.

Ticaret ünvanlarında, “Türk, Türkiye, Milli ve Cumhuriyet” kelimelerinin kullanılabilmesi, Bakanlar Kurulu’ndan izin alınması şartına bağlıdır. Bu izin alınmadan bu ibareler kullanılarak bir ünvan tescil edilse bile, sonradan terkin edilir. Hatalı ünvanla tescil edilen şirket tüzel kişilik kazansa da, hatalı ünvan altında yapılan işlemlerin hükümsüzlüğü dava konusu edilebilir.

Limited şirketlere onsekiz yaşından küçük kişiler de ortak olabilir. Ancak, bunlar onsekiz yaşını dolduruncaya kadar kanuni temsilcileri olan anne ve babaları tarafından temsil edilirler. Bir diğer ifade ile, velayet altındaki çocuklara şirket ortağı olmaları için hak ehliyeti tanınmış, ancak fiil ehliyeti tanınmamıştır.

Medeni Kanunumuza göre, erginlik on sekiz yaşın dolmasıyla başlar. Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velayeti altındadır. Ana babası ölmüş veya velayet görevini ifa edemeyecek durumda olanlara devletçe bir

vasi atanır. Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanılır. (MK değişikliğinden önce, anlaşmazlık halinde babanın oyu geçerli olmakta idi.) Bu hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden, reşit olmayan çocukların, vergi mükellefi veya şirket ortağı olması için yasal bir engel bulunmamakla birlikte, ergin oluncaya kadar, hukuki ve mali mükellefiyetlerin kanuni temsilci olan anne ve babası tarafından yerine getirilmesi gerektiği sonucu doğmaktadır.

Ticaret ünvanının Türkçe kelimelerden seçilmesi gerekir. Yabancı ortak bulunması halinde ticaret ünvanında yabancı kelime bulunmasına izin verilir. Ancak bu kelime, şirketin faaliyetleri hakkında yanıltıcı bilgi verecek nitelikte olmamalıdır. Ayrıca, kanuna, ahlaka ve teamüllere aykırı bir mana ifade etmemelidir.

Şirketler genelde, ticari hayattaki gelişmelere göre faaliyet alanlarını değiştirebilecekleri veya genişletebilecekleri ihtimalini dikkate alarak, hak ve fiil ehliyetlerini ana sözleşmelerinde geniş tutmak isterler. Bu nedenle, değişik sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin yaptığı her işi ünvanında belirtmesi gerekmez. Ancak, sektör olarak bunlara ünvanında atıf yapılmalıdır. Karmaşık, uzun ve anlamsız ticaret ünvanları yerine ağırlıklı olarak faaliyet gösterilen iş konusunun ünvanında yazılması gereklidir. Şirketin faaliyetleri arasında üretim varsa, üretilen malın mahiyetini belirlemeye yarar ibarelerin eklenmesi gerekmektedir. (İnşaat, boya, makine, tekstil, gıda vs.) belirtilmelidir.

Ana sözleşmenin kurucular maddesinde ortakların milliyetleri ile kanuni tebligat adreslerinin yazılması gerekmektedir. Ortaklar arasında yabancı ülke vatandaşı gerçek kişi var ve Türkiye’de ikamet ediyor ise ikamet belgesi almış olması gerekir. 4112 sayılı kanunla vatandaşlıktan izinle ayrılanlara verilen belgenin ibrazı halinde ikamet teskeresi şartı aranmaz. Çifte vatandaşlık durumunda, zaman zaman ticaret sicil bölgesine göre farklı muamelelerle karşılaşılabilir. Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu (17.06.2003 t. RG) uyarınca yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşları yabancı yatırımcı sayılır. Bu kişilerin yurt dışında ikamet ettiğini ilgili ülkeden aldıkları çalışma veya ikamet izni ile belgelendirmeleri gerekir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) vatandaşları Türk vatandaşlarından farklı yasal statüde bulunmakla birlikte, ülkeler arasındaki anlaşma sebebiyle, eşit muameleye tabi tutulmakta ve mevcut veya kurulacak olan limited şirketlere (ve diğer sermaye şirketlerine) kurucu ortak veya sonradan ortak olmaları halinde T.C. vatandaşlarından aranan belgelerden başkaca bir belge talep edilmemektedir. Ancak, ikamet teskeresi düzenlenmesi sırasında, askerlik yapıp yapmadıkları dikkate alınmaktadır.

Türkiye’de ikamet eden, yabancı uyruklu olup, şirkette hissesi bulunmayan bir kimsenin limited şirkete müdür atanması halinde, bu kişinin noter nezdinde yeminli bir tercüman tarafından tercümesi yapılmış pasaportunun sureti, bağlı bulunulan il emniyet müdürlüğünden alınacak ikametgâh teskeresi ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında alınacak çalışma izin belgesinin sicil memurluğuna ibrazı gerekir. Bu kimsenin şirkete ortak olmak istemesi durumunda ise, Türk konsolosluğundan veya Lahey Devletler Özel Hukuku mevzuatına uygun olarak hazırlanıp, Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre apostil şerhli olarak onaylanacak ve şirketin tescil edildiği ilin sanayi ve/veya ticaret odasınınca (gereğinde mahkemece tanzim edilecek) şirketin faaliyette olduğunu ve yetkililerini gösterir, bir adet belgenin tescil sırasında sicil memurluğuna ibrazı gerekmektedir.

Devlet memurlarının limited şirketlere ortak olma durumları tartışmalara neden olmuştur. 657 sayılı devlet Memurları Kanunu’nun 28. md. siyle, devlet memurlarına ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı getirilmiştir. Bu husus, “ticari ve sınai müesseselerde görev alamayacakları” şeklinde belirtilmiştir. Bu hüküm gereği memurlar yönetim kurulu ile denetim kurullarında görev alamazlar. TTK gereği, limited şirketlerde, anonim şirketlerden farklı olarak yönetim kurulu yerine, ortaklar kurulu ve müdür / ler bulunmaktadır. Uygulamada bu hüküm, memurların limited şirketlerde şirketi temsil ve ilzama yetkili konumda bulunamayacakları, ancak bu sıfatı haiz olmadan ortak olmalarına olabilecekleri şeklinde yorumlanmaktadır. Bu husus, hukuki tartışmaya açıktır. Zira, ortağın müktesep hakkı kar payı almak olup, kanunun aradığı “kazanç” ortaya çıkmaktadır. Ancak yasada bu ortaklığı açıkça engelleyen bir düzenleme de yoktur.

Ancak, devlet memurlarının sermaye şirketlerinde, herhangi bir görev ve sorumluluk almadan ortak olabilmelerinin yasak kapsamında kabul edilmemesinin doğru olduğu kanaatindeyiz. Aksi durumda, bir devlet memurunun, menkul kıymetler borsalarında işlem gören halka açık şirketler nezdinde tasarruflarda bulunmaları da engellenmiş olurdu. Kanun koyucunun amacı, kamusal faaliyetlerin devlet memurları vasıtasıyla aksatılmadan işletilebilmesini sağlamaktır. Memurların yasak kapsamında faaliyette bulunmaları durumunda ise, disiplin soruşturmasına tabi tutulacağı kanunda belirtilmiştir.

Şirketin amaç ve konusu için özel bir sınırlama yoktur. Limited şirketler, anonim şirketler gibi yasak olmayan her türlü ticari faaliyet için kurulabilir. Şirketin amaç ve konusu ve amacını gerçekleştirebilmek için tesis edilebileceği ticari işlemlerin sınırları ana sözleşmede açıkça gösterilir.

Bazı konularda faaliyet gösterilmesi özel izne bağlıdır. Örneğin, fuar ve tanıtım işlerinde faaliyet gösteren şirketler, yapı-denetim şirketleri, radyo-tv yayıncılığı yapan şirketler, özel güvenlik şirketleri, gümrük müşavirliği şirketleri, sigorta aracılığı yapan şirketlerin faaliyet alanları, kendi konuları ile sınırlandırılmıştır.

Ana sözleşmede şirketin merkez adresinin gösterilmesi gerekir. Şirketin merkez dışında herhangi bir şubesi bulunmasa dahi bu düzenleme geçerlidir. Şirket, faaliyet yerini değiştirmek isterse, eğer yeni faaliyet yeri, aynı sicil bölgesinde ise herhangi bir idari başvuruya gerek olmaksızın bunu yapabilir. Ancak yeni merkez, farklı bir sicil bölgesinin görev alanına giren bir yere nakledilecekse, ana sözleşme değişikliği gerekir. Şirketin muhtelif yerlerde şubeleri varsa, bu şubelerden merkez ile aynı sicil bölgesinde bulunanların merkezle aynı yerde gösterilmesi mümkündür. Farklı bölgelerdeki şubeler, ayrı ayrı gösterilir. Ancak, bir şubenin merkezden bir başka yerde tescil edilmesi, şubeye ayrı bir tüzel kişilik kazandırmaz. Bu nedenle, her şube kendi merkezinin ticaret unvanının şube olduğunu belirterek kullanmak durumundadır. Buna bağlı olarak, şubelerin aktif ve pasif husumet ehliyetleri nedeniyle davalar açılmaktadır. Ticaret Sicil Nizamnamesi gereğince, merkezi Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin şube ve ünvanları şubenin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil olunur. Her şubenin unvanı kendi merkezinin ticaret unvanına o merkezin şubesi olduğunu açıkça gösteren sözlerin ilavesi ile meydana gelir. Şubenin unvanına şubeyle ilgili eklerin yapılması mümkündür. Bir şubenin faaliyeti sona erdiği takdirde kaydının silinmesi yönünde alınmış ortaklar kurulu kararının tescil ve ilan edilmesi gerekir. Merkez sicil kaydının terkin edildiği hususu ilgili sicil memurluğu veya şirket yetkilisi tarafından bildirilmiş olması halinde şube kaydı re’sen silinir. Bildirim; dilekçe ve ekinde merkezin sicil kaydının kapatıldığına ait Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi aslı veya onaylı sureti ile yapılmalıdır.

2. Sermaye İle İlgili Düzenlemeler

Bugün itibarıyla, limited şirketlerin kuruluşunda kanun koyucu tarafından aranan en düşük sermaye miktarı 5.000 YTL dir. Bu meblağ, zaman içerisinde kanun koyucu tarafından, ülkedeki para değeri ve ticaret hacmi dikkate alınarak değiştirilebilmekte olup, her bir ortak için 25 YTL ve katları olacak şekilde hisse adedine bölünmelidir. Limited şirketlerde, anonim şirketlerden farklı olarak hisse senedi meydana getirme mükellefiyeti bulunmadığı gibi, sermayenin üst sınırı konusunda da bir hüküm yoktur.

Şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar koymayı taahhüt ettikleri sermayeleri para olarak ödemeye mecburdurlar. Ortaklar kurulu olarak oybirliği ile belirlenen sermaye ödeme tarihi tecil edilemez.

Şirkete aynı sermaye konulması halinde ana sözleşmede, konulan aynı sermayenin nelerden müteşekkil olduğu, değerinin belirlenme yöntemi (menkul ve gayrimenkul mallar olması halinde ticaret mahkemesince tayin edilen bilirkişi veya yeminli mali müşavirlerce hazırlanmış değer tesbit raporu) ve aynı sermaye karşılığı olarak esas sermayenin ne kadarına sayılacağı ana sözleşmede açıkça yazılması ve gayrimenkul koyuluyor ise takyidat bulunup bulunmadığının tesbiti gerekir. Aynı taahhüt şirketin tescili ile yerine getirilir. Şirketin kuruluşu ile birlikte aynı sermaye olarak mal ve haklar şirket adına tescil edilir.

Sermaye tamamen ödenmeden sermaye artırımı yapılamaz. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2003 / 3 nolu tebliği uyarınca, mevcut sermayenin tamamının ödendiği serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir raporu ile kanıtlanmalıdır. Ancak sermaye artırımı sadece iç kaynaklardan (örneğin yeniden değerlendirme değer atış fonundan veya iştirak hissesi satış karından) karşılanıyor ve hiç nakit taahhüt yok ise, eski sermayenin ödenmiş olması koşulu aranmaz. Fonlar ayrıntılı olarak gerçekleştirildiği yıllar ve rakamlarla ifade edilir ve ana sermayenin ödendiği tarihler ve ödeme şekilleri; ilgili rapor tarihine göre özvarlık hesaplanarak sermayenin varlığını koruyup korumadığının tespiti yapılır. Sermaye artırımının iç kaynaklardan karşılanması durumunda; Yeminli Mali Müşavir raporu ekinde, her türlü menkul ve gayrimenkul mal, hak ve alacaklar ile oluşturulan fonlar ortaklar kurulu kararıyla birlikte tescil edilir.

Şirketin sermaye artırımına gidebilmesi için özvarlığını yitirmemiş olması gerekir. TTK md. 324 gereği, sermayenin üçte ikisi kaybedilmiş ise, yitik sermaye tamamlanmadan veya kayıp oranında indirilmeden (sermaye azaltımı kararı alınmadan) artırılmaz. Bu hüküm, şirketle ticari ilişki kuran üçüncü şahısların korunması maksadıyla getirilmiştir.

Bu sermayenin tamamlanmasına ilişkin düzenleme TTK md. 546' da yer almaktadır. Buna göre, esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudunu aşmış ise, yahut şirketin haciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran belirtiler mevcut ise anonim şirketler hakkındaki 324. madde hükmü uygulanır. Buna göre sermayenin 2/3'ünün kaybı halinde ortaklar kurulu toplanarak, ya esas sermayenin 2/3 ünü azaltarak, bakiye 1/3 sermaye ile yetinme kararı verir; yahut azalan sermayenin tamamlanmasına karar verir. Bu tamamlama işlemi iki şekilde gerçekleştirilebilir. İlki, sermayenin 2/3 oranında azaltılması ve devamında azaltılan miktarda esas sermayenin artırılması; ikincisi bilanço açığının ortaklar kurulu kararıyla tamamlanmasıdır. İkinci yöntem ortakların oy birliği ile karar almasını gerektirir.

TTK 'nun atfıyla, anonim şirketlerdeki sermaye azaltılmasına ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanır. Şirket merkezinin bağlı bulunduğu ticaret mahkemesinde tayin olunacak 3 kişilik bir bilirkişi heyetince esas sermayenin azaltılmasına rağmen alacaklıların haklarını karşılamaya yetecek miktarda aktiflerinin mevcut olduğunun tespiti gerekir. Bu konuda karar alındıktan sonra Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yapılacak üçüncü ilanı müteakip iki ay içinde alacaklılar, alacaklarını beyana davet edilir. Bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektubu da gönderilir. Ana sermayenin azaltılması kararının uygulanabilmesi için borçların ödenmesi veya teminata bağlanması gerekir. Ana sözleşme değişikliğinin yer aldığı ortaklar kurulu kararı, ilanların yayımlandığı sicil gazeteleri; bilirkişi raporu, mahkeme kararı, alacak ve borç lisesi, muaccel alacaklıların sermaye azaltım işlemine muvafakatnameleri, borçların ödenmiş olması halinde buna dair makbuzların ibrazı koşuluyla sermaye azaltım işlemi tamamlanabilir.

Ana sözleşmede aksine bir hüküm olmadıkça, sermaye artırımı kararları ortaklar kurulu tarafından oybirliği ile alınabilir ve sermaye artırımlarına her ortak sermayesi nispetinde katılabilir. Yine ortaklar kurulu oybirliği ile artırılabilecek esas sermaye için yeni ortak veya ortaklar da alabilir.

Sermaye tadiline ilişkin ortaklar kurulu kararında, yeni giren pay sahibinin sermaye artırımına iştirak suretiyle ortak olarak girdiği gösterilmeli ve yeni ortağında söz konusu kararda imzası olmalıdır.

Ana sözleşme veya ortaklar kurulu kararı ile sermaye ödemesine ilişkin tayin edilen tarihlerin gelmesi ile ortak ihtar gerek kalmaksızın mütemerrit kılınır. Limited şirket; temerrüde düşen ortak için ya icra takibi yapar veya noter aracılığı ile tebliğden itibaren 15 günden aşağı olmamak üzere, belirlenen sürelerde sermaye taahhüdünü yerine getirmesini ihtar ederek talep edebilir. İhtara rağmen, taahhüt edilen sermaye borcunun ödenmemesi durumunda, ortağın mütemerrit kılınmış sayılacağı ve şirket ortaklığından çıkarılacağı belirtilir. İhtarlar rağmen borcunu ödemeyen ortak ortaklıktan çıkarılabilir. Çıkarma kararı TTK md. 536 gereği, esas sermayenin yarısından fazlasıyla alınır. Kararın müdürler tarafından tebliği ile ortak şirketten çıkarılmış olur, ortaklık sıfatı kalkar. Sermaye borcunu ödemeyen ortağın çıkarılması sonucu bu ortağın payı limited ortaklığa ait olur. Çıkarılan ortağın payı diğer bir ortak tarafından hakiki değer üzerinden devralınabilir, yeni bir ortak tarafından karşılanabilir veya şirket tarafından açık arttırma yolu ile satılabilir veya çıkarılan ortağında katıldığı ortaklar kurulu kararı ile başka bir şekilde de nakde çevrilebilir.

3. Ortaklara ve Şirketin Temsil ve İlzamına Dair Düzenlemeler

TTK' nın 541. maddesi gereğince şirket mukavelesi veya ortaklar kurulu kararıyla şirketin idare ve temsili ortak olmayan kimselere de bırakılabilir. Bu gibi kimselerin yetki ve sorumlulukları hakkında ortak olan müdürlere ait hükümler uygulanır. Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 46.md. göre ortaklar kurulu kararında hariçten atanan müdürün ad ve soyadının yanında tabiiyetinin ve ikametgah adresinin yazılması zorunludur.

Ana sözleşmede aksi belirlenmemişse, mirasçılar ortakların muvafakati aranmaksızın sermaye payını iktisap ederler. Ölen ortağın furuğu, sermaye payını kanunen ve külli halefiyet yoluyla sahip olur ve bu iktisap 3. şahıslara karşı hüküm ifade eder. Bu durumu veraset ilamındaki pay dağılımına uygun olarak alınmış ortaklar kurulu kararı ve ekine veraset ilamı (asıl veya noter tasdikli) ekleyerek tescil ve ilan ettirmeleri mümkündür.

Şirket mukavelesiyle, kendi rızaları ile ortaklara şirketten çıkma hakkı tanınabileceği gibi bu hakkın kullanılması muayyen şartlara da tabi tutulabilir. Örneğin şirketten ayrılmayı arzu eden ortağın hissesini diğer bir ortak veya ortaklara devir etmeleri zorunlu kılınabilir. Ana sözleşmede aksine bir hüküm bulunmuyorsa her ortak haklı sebeplere dayanmak şartıyla şirketten çıkmasına müsaade edilmesini veya şirketin feshini mahkmeden talep edebilir.

Aşağıdaki durumlarda ortak limited şirketten çıkarılabilir :

- Sermaye taahhüdünün yerine getirilmemesi halinde,
- Ortağın iflası veya payının haczi halinde,
- Ortaklardan birinin haklı sebeple şirketin feshini dava etmesi halinde,

TTK md. 551 / 4 gereği, bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet şartıyla geçerlidir. Ancak bu durumun üç istisnası vardır. Birincisi ayrılan ortağın payının şirketin esas sermayesinin itibari değerini geçen varlıklardan ödenmesi; ikincisi payın sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler uyarınca paraya çevrilmesi; üçüncüsü ise payın başka bir ortak tarafından devralınmamasıdır.

4. Hisse Devri

Ana sözleşmede aykırı bir hüküm olmadıkça ister Türk vatandaşı, ister yabancı olsun, limited şirket hissedarı gerçek ve tüzel kişilerin şirketteki payını üçüncü şahıslara devretmesi ortaklar kurulu kararı ile noter

durumunda hisse devir sözleşmesi hazırlanarak yapılabilir. Hisse devrinin karar altına alındığı ortaklar kurulu kararını mevcut ortaklar ve devreden eski ortak da imzalamalıdır. Hisse devrine esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olan ortaklar muvafakat etmelidir. Ana sözleşmede hisse devri özel maddelerle tamamen yasaklanabilir, ortaklar kurulunun oybirliğine bağlanabilir. İki ortaklı limited şirketlerde oybirliği olmadan sermaye artırımını ve hisse devir kararı verilemez. Aynı sermaye, konulduktan üç yıl geçmeden devredilemez. Bu müddet kuruluşun veya sermaye artırımının tescil tarihinden itibaren başlar.

Hisse devir sözleşmesi her hal ve karda, devreden ve devralan tarafları tarafları bağlar. Buna göre, bir devrin üçüncü şahıslara karşı geçersiz olan durumlarda dahi, devreden ve devralan taraflar, birbirlerine karşı sorumlu durumdadır. Bu noktada, doğması muhtemel bir ihtilafta mutlak hak / nisbi hak ayırımına refere etmek gerekecektir. Noter huzurunda yapılacak hisse devir sözleşmeleri ortaklar kurul kararına bağlandıktan sonra ticaret siciline tescil ve ilan edilerek geçerlilik kazanır.

5. Vergisel Mükellefiyetler

Limited şirket hisse satışından elde edilen kazanç her hal ve karda (değer artış kazancı) gelir vergisine tabidir. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun md. 35 gereği, limited şirket ortakları şirketten tahsil imkanı bulunmayan amme alacaklarından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumludur. Limited şirket ortakları hakkında takibe geçilebilmesi için, md. 54 ve müteakip maddelere göre şirket hakkında yapılan takip muameleleri sonucunda amme alacağının şirketten tahsil imkanının bulunmaması gerekmektedir. Şirketin vergi borcunun, sermaye payı oranına karşılık gelen kısmı herhangi bir ortak tarafından ödenir ise, o kişinin şirket ortaklığından doğan sorumluluğu kalkar.

Mükerrer 35 ve Vergi Usul Kanunu md. 10' a göre, limited şirketin mal varlığından tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin (müdürlerin) şahsi mal varlıklarından tahsil edilir. Buna göre şirketin vergi borcunun müdür olan herhangi bir ortağın sermaye payı oranına karşılık gelen kısmının ödenmesi, şirket müdürlüğünden doğan sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Yani, aynı zamanda limited şirkette müdür olan her hangi bir ortak şirketin tüm vergi borcundan tek başına sınırsız sorumludur.

Sonuç

Ülkemizde en yaygın şirket türü olan limited şirketler, yasa gereği en az iki kişiyle kurulabileceğinden, gerçek ortak, yanına bir “saman adam” olarak kurulmaktadır. Bu durum, üçüncü şahısların zarar görmesine neden olmaktadır. Bugünlerde TBMM’de görüşülmekte olan yeni TTK tasarısında, tek ortaklı limited şirketlerin kurulmasına dair düzenleme bulunmaktadır. Buna bağlı olarak, limited şirketlerin, yönetim ve karar mekanizmaları detaylandırılarak anonim şirketlere olan benzerlikleri artırılmakta, sermaye miktarı yükseltilmekte, hisse senetleri düzenlenerek ortaklığın ispatı ve devri kolaylaştırılmaktadır. Sermaye payının bir defada ödenmesi, müdürlerin seçimle belirlenmesi, bilanço zararlarının ek ödeme yükümlülükleri ile ortaklar tarafından kapatılabilmesi olanakları açılmaktadır. Yeni kanunun ortağa sağladığı en büyük güvence ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na (UFRS) göre hazırlanmış finansal tablolar ve bunların uluslararası denetim standartlarına göre denetlenmesi sistemi getirmiş olmasıdır.